

कक्षा एकको पाठ्यपुस्तक *आनि? पाःन्* को नेपालीमा अनुवाद

कक्षा एकको पाठ्यपुस्तक *आनि? पाःन्* को नेपालीमा अनुवाद

रूपा लिम्बु

परीक्षा क्रमाङ्क : ७२२८०९२/०७५

त्रि.वि. दर्ता नं. : ९-२-४६६-५१-२०११

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षाअन्तर्गत
स्नातकोत्तर तह चौथो सत्र नेपा.शि. ५४४ पाठ्यांशको
प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

६४/०७६

रूपा लिम्बु

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग
त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

२०७६/२०१९

प्रतिबद्धतापत्र

‘कक्षा एकको पाठ्यपुस्तक *आनि? पाःन्* को नेपालीमा अनुवाद’ शीर्षकमा शोधपत्र तयार पार्दा प्रयोग उपयोगमा ल्याएका शोध प्रतिवेदनभित्रका सामग्रीहरू नितान्त मौलिक हुन् । प्रस्तुत शोधपत्रमा आवश्यकता अनुसार स्रोत खुलाएर वाक्यांश तथा वाक्यहरू साभार गरिएको छ । यस शोधपत्रका अंश अन्य प्रयोजनका लागि उपयोग र प्रकाशनमा आएका छैनन् । अतः यो शोधपत्र नितान्त मौलिक भएको प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु ।

.....

रूपा लिम्बु

शोधार्थी

मिति : २०७५/१२/१०

सिफारिसपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षा अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रकी छात्रा रूपा लिम्बुले 'कक्षा एकको पाठ्यपुस्तक *आनि? पाःन्* को नेपालीमा अनुवाद' शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा रहेर तयार पार्नुभएको हो । निकै परिश्रमपूर्वक तयार पारिएको यस शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....

उपप्रा.डा. राजेन्द्र खनाल
शोध निर्देशक

मिति : २०७६/१/२६

May 9, 2019

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षा अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको नेपा.शि. ५४४ पाठ्यांशको आवश्यकता पूर्तिका लागि छात्रा रूपा लिम्बुद्वारा 'कक्षा एकको पाठ्यपुस्तक *आनि? पा:न्* को नेपालीमा अनुवाद' शीर्षकमा तयार गरिएको यो शोधपत्र स्नातकोत्तर उपाधिका लागि उचित ठहरिएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोध मूल्याङ्कन समिति

१. प्रा.डा. रामप्रसाद भट्टराई (विभागीय प्रमुख) .....
२. डा. माधव प्रसाद पौडेल (शोध विशेषज्ञ) .....
३. उपप्रा.डा. राजेन्द्र खनाल (शोध निर्देशक) .....

मिति : २०७६/२/१२

May 26, 2019

कृतज्ञताज्ञापन

शोधकार्य आफैँमा गहन र जटिल विषय हो । शोधकार्य पूरा गर्न कठोर परिश्रम तथा धैर्यको आवश्यकता पर्ने कुराको यथार्थ अनुभव यस शोधकार्यका क्रममा भएको छ । 'कक्षा एको पाठ्यपुस्तक *आनि? पाःन्* को नेपालीमा अनुवाद' शीर्षकको प्रस्तुत शोधकार्य त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा केन्द्रीय विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सेमेस्टरको नेपा. शि. ५४४ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ तयार पारिएको छ । प्रस्तुत शोधपत्र लेखनको प्रारम्भदेखि हालसम्म उत्साहबद्धक प्रेरणा, कुशल निर्देशन तथा महत्त्वपूर्ण सुझाव दिनुहुने श्रद्धेय गुरु उप.प्रा. डा. राजेन्द्र खनालज्युप्रति हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछु । मेरो शोधकार्यको शीर्षक चयन गरी सहयोग पुर्याउनु हुने नेपाली भाषा शिक्षा विभागीय प्रमुख प्रा.डा. रामप्रसाद भट्टराईप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । शोधप्रस्ताव लेखनको क्रममा सहयोग पुर्याएर आवश्यक सुझाव दिनुहुने आदरणीय गुरु उपप्रा. गोपालबहादुर श्रेष्ठ, श्री गणेशबहादुर बोहरालगायत सम्पूर्ण नेपाली भाषा शिक्षा विभागका श्रद्धेय गुरुहरूप्रति हार्दिक कृतज्ञताज्ञापन प्रकट गर्दछु । मलाई यस धर्तीमा जन्म दिई संसार देखाउने जीवनका हरेक कठिनाइहरूसँग सङ्घर्ष गर्दै मलाई शिक्षाको मार्गमा सदैव हिड्न सिकाउनु हुने पुजनीय बुबा योगेन्द्र बहादुर लिम्बु र आमा हरिमाया लिम्बुप्रति म आजीवन ऋणी रहनेछु । मेरो अध्ययनलाई यहाँसम्म पुर्याउन सदैव स्नेह, उत्प्रेरणा सँगै सल्लाह सुझाव दिई पूर्ण सहयोग गर्नुहुने दाजु बसन्त र भाइ कैलास लिम्बुप्रति अन्तरात्मादेखि नै आभार प्रकट गर्दछु ।

अन्त्यमा शोधकार्यलाई सहज रूपमा अगाडि बढाउनका लागि आवश्यक सामग्रीलाई अन्तिम रूप प्रदान गरेर सहयोग पुर्याउनु हुने लिम्बु भाषा र नेपाली भाषाका विज्ञहरूप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । साथै शोधकार्यको आवश्यक सामग्रीलाई रुजु गरेर सहयोग पुर्याउनु हुने लिम्बु भाषाका वक्ताहरूप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । शोधअध्ययनका क्रममा आवश्यक सहयोग गर्नुहुने मेरा सहपाठी साथीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै कम्प्युटर टङ्कनमा सहयोग गरी यस शोधकार्यलाई पूर्णता प्रदान गर्ने 'जी' कम्प्युटर सेन्टर कीर्तिपुरका जितेन महर्जनलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

रूपा लिम्बु
शोधार्थी
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
त्रि.वि. कीर्तिपुर

शोधसार

प्रस्तुत शोधकार्य 'कक्षा एकको पाठ्यपुस्तक *आनि? पाःन्* को नेपालीमा अनुवाद'सँग सम्बन्धित रहेको छ । यो शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली भाषा शिक्षा अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको ५४४ पाठ्यांशको प्रयोजनका लागि तयार पारिएको हो । यस शोधकार्यको मुख्य उद्देश्य कक्षा एकको पाठ्यपुस्तक *आनि? पाःन्* को नेपालीमा अनुवाद गर्नु र उक्त पाठ्यपुस्तकमा भएका सांस्कृतिक शब्दहरूको अनुवाद गर्नु रहेका छन् ।

प्रस्तुत शाधेकार्य मूलतः पुस्तकालयीय विधिका आधारमा सम्पन्न गरिएको छ । प्रस्तुत शोधकार्यका लागि प्राथमिक र द्वितीयक स्रोतलाई आधार बनाएर सामग्री सङ्कलन गरिएको छ । कक्षा एकको पाठ्यपुस्तक *आनि? पाःन्* लाई प्राथमिक स्रोतका रूपमा लिइएको छ । द्वितीयक स्रोतहरूमा विभिन्न शोधप्रतिवेदनहरू, पुस्तकहरू, शब्दकोश, व्याकरण, पत्रपत्रिका आदिलाई उपयोग गरी प्रस्तुत शोधपत्रलाई अगाडि बढाइएको छ । सङ्कलित सामग्रीलाई विश्वसनीय र वैध बनाउनको लागि तथा सामग्री सत्यापनका लागि लिम्बु भाषा र नेपाली भाषाका ३ जना विज्ञहरूलाई मूल आधार बनाइएको छ । साथै लिम्बु भाषी वक्ताहरूबाट रुजु गराई विश्लेषण गरिएको छ । शोधकर्ता स्वयम् लिम्बु भाषी भएकाले आफैलाई सूचक मानेर सामग्रीलाई व्याख्या एवम् विश्लेषण गरिएको छ ।

प्रस्तुत शोधकार्य अनुवादसँग सम्बन्धित भएकाले कक्षा एकको पाठ्यपुस्तक *आनि? पाःन्* मा प्रयुक्त लिम्बु लिपि, संरचना, शब्द र भावलाई समतुल्यताका साथ नेपाली भाषामा अनुवाद गरिएको छ । त्यसैगरी उक्त पाठ्यपुस्तकमा प्रयुक्त लिम्बु सांस्कृतिक शब्दहरूको अर्थ खोजेर नेपाली भाषामा अनुवाद गरी व्याख्या विश्लेषण गरिएको छ । यस शोधकार्यबाट नेपाली भाषीहरूले लिम्बु भाषा पाठ्यपुस्तकलाई नेपाली भाषामा पठनपाठन गर्न, बोध गर्न सहयोग प्रदान गरेको छ । साथै लिम्बु सांस्कृतिक शब्दहरूको अर्थ प्राप्त गरी लिम्बु संस्कृतिलाई नजिकबाट बुझ्न, भाषिक अभिव्यक्ति क्षमता बढाउन सहयोग प्रदान गरेको छ ।

सङ्क्षिप्त रूप

त्रि.वि.	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
लि.ने.श	लिम्बु नेपाली शब्दकोश
सं.	संस्कृति सम्बन्धी
भा.	भाषा
अनु.	अनुवाद
नेपा.शि	नेपाली शिक्षा
पा.	पाठ्यपुस्तक
लि.	लिम्बु भाषा

विषय सूची

	पृष्ठ
अध्याय एक : शोध परिचय	१
१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि	१
१.२ समस्या कथन	२
१.३ शोधकार्यको उद्देश्य	२
१.४ अध्ययनको सान्दर्भिकता	२
१.५ अध्ययनको परिसीमा	३
१.६ अध्ययनको रूपरेखा	३
अध्याय दुई : पूर्वकार्यको पुनरावलोकन र सैद्धान्तिक प्रारूप	५
२.१ पूर्वकार्यको पुनरावलोकन	५
२.१.१ पुस्तक पुनरावलोकन	५
२.१.२ शोधकार्यको पुनरावलोकन	७
२.२.३ अनुवादको सैद्धान्तिक प्रारूप	९
२.२.३.१ अनुवादको परिचय	९
२.२.३.२ अनुवादको प्रक्रिया	११
२.२.३.३ अनुवादको तत्त्व	१६
२.२.३.४ लिम्बु भाषाको परिचय	१७
२.२.५ पाठ्यपुस्तकको परिचय	१८
२.२.६ लिम्बु भाषा पाठ्यपुस्तकको परिचय	२०
अध्याय तिन : अध्ययन विधि र प्रक्रिया	२१
३.१ अध्ययन विधि र प्रक्रिया	२१
३.२ सामग्री सङ्कलनका स्रोतहरू	२१
क. प्राथमिक स्रोत	२१
ख. द्वितीयक स्रोत	२१
३.३ सामग्रीको व्याख्या विश्लेषण	२१

अध्याय चार : कक्षा एकको लिम्बु भाषा पाठ्यपुस्तकको नेपालीमा अनुवाद	२३-
४.१ विषयप्रवेश	२३
४.२ पाठ्यपुस्तक आनि? पाःन् को अनुवाद	२३
अध्याय पाँच : कक्षा एकको लिम्बु भाषा पाठ्यपुस्तकमा प्रयुक्त सांस्कृतिक शब्दहरूको अनुवाद	५७
५.१ सांस्कृतिक शब्दहरूको अनुवाद	५७
५.२ अनूदित शब्दहरूको विश्लेषण	५८
अध्याय छ : सारांश, निष्कर्ष, उपयोगिता	६१
६.१ सारांश	६१
६.२ निष्कर्ष	६१
६.३ उपयोगिता	६२
सन्दर्भ सूची	६३
परिशिष्ट	
व्यक्तवृत्त	